

Колесникова І.А.,
доктор філологічних наук,
професор кафедри української
мови і літератури

СУЧАСНА ЛЕКЦІЯ З УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ В МЕТОДИЧНОМУ ФОРМАТІ 3D

Не секрет, що традиційна лінгвістична лекція не відповідає вимогам щодо підготовки майбутнього фахівця-економіста. Проте й відмовитися від лекцій філологічного спрямування було б хибним кроком, оскільки саме вони є невід'ємним складником формування не тільки світогляду студентів, а й виховання сучасної особистості взагалі. Ось чому модернізація цих лекцій, їх наближення до потреб аудиторії є вкрай актуальними. Одним з варіантів розв'язання цієї проблеми є подання програмного матеріалу та водночас його осучаснення у вигляді своєрідного формату 3D, тобто введення інформації, пов'язаної спільною тематикою, на трьох рівнях або в три етапи. Розглянемо можливі схеми:

1) лекції практичного спрямування, що містить мінімум необхідного теоретичного матеріалу за програмою, без знання якого не можна гарантувати оволодіння необхідними практичними навичками, зокрема логічної побудови тексту, вибору нормативних мовних одиниць, наповнення тексту термінологічними знаками тощо.

Ця лекція не має бути перенасичена суто лінгвістичною інформацією, а граматичні відомості бажано репрезентувати у стислій сконденсованій формі, уникаючи зайвих подробиць, цікавих для філолога. Для цього варто користуватися семантичним підходом у трактуванні того чи того мовного явища, а також залучати елементи методики викладання будь-якої мови як іноземної.

Для кращого засвоєння інформації варто використовувати максимальну кількість нормативних прикладів для автоматизації їх використання при комунікації. Подібна лекція має включати аналіз і попередження типових помилок та суржикових варіантів, поширених у живому спілкуванні, які необхідно нівелювати, а поступово і зовсім ліквідувати як неприпустимі.

2) комбінована інтерактивна лекція за участі студентів, які готують міні-презентації або виконують інші завдання за планом, розробленим викладачем, а потім представляють їх під час лекції. Як засвідчує досвід, подібні студентські «ін'єкції» значною мірою пожвавлюють лекційний процес і активізують студентів. Позитивним елементом подібних методичних дій є можливість виховувати або розвивати риси лідера, навички спілкування з аудиторією, яка може поставити будь-яке неочікуване чи проблемне питання, дозволяє перебороти пасивність та невпевненість студентів.

Вимоги до матеріалів, які готують студенти, залежно від тематики та складності теми:

- усі матеріали мають бути пов'язані з професійною сферою або демонструвати приклади, які віддзеркалюють сучасний стан розвитку української мови, оскільки вони доповнюють класичний фон лекції, де поданий обов'язковий для засвоєння матеріал;

- ці матеріали мають поглиблювати знання студентів;

- інформацію, запропоновану студентом, викладач обов'язково перевіряє або опонує під час лекції, оскільки студент-першокурсник не завжди може правильно зорієнтуватися в суто наукових матеріалах лінгвістичного плану;

- достовірність та науковість репрезентованого матеріалу, наявність покликань – неодмінна умова виступу студента перед лекційною аудиторією;

- матеріали студент добирає самостійно за планом, обговореним колективно.

3) презентація комплексної теми, що включає найважливіші чи найскладніші для засвоєння фрагменти програми з української словесності відповідно до сценарію, складеному викладачами та студентами й обговореному публічно. Ілюстративний матеріал до подібних презентацій можна обрати шляхом голосування, як це і відбувалося на практиці. Сюди можна залучити таку інформацію:

- матеріали про яких письменників як особистостей ми обираємо для лекції;
- твори яких письменників і конкретно які цитати ми залучаємо до презентації;
- який музичний супровід ми обираємо;
- який додатковий ілюстративний матеріал варто використати (фрагменти художніх та документальних фільмів, картини відомих майстрів, уривки з документів, виступи студентів тощо).

Спільний фон презентації визначають разом з аудиторією, а викладач має забезпечити ті «повороти» теми, той неочікуваний додатковий матеріал, що зроблять її цікавою та неповторною.

Не треба забувати, що інформація, яка сприймається на емоційному фоні, запам'ятовується значно краще і надійніше.

Лекції-презентації можуть охоплювати різні теми програми, які за умови звичайної лекції об'єднати важко або неможливо. Це залежить від рівня методичної майстерності викладача.

Чим більш незвичним буде поєднання тем, тим цікавішою буде лекція, тим більший обсяг інформації буде засвоєний студентами. Так, до теми «Шевченко і сучасність» можна залучити матеріали не тільки з тем «Сучасна українська літературна мова», «Художній стиль як основа формування мовної компетенції», «Мова та література як основа формування національного світогляду», а й, здавалося б, методично зайвої теми «Офіційно-діловий стиль сучасної літературної мови в професійній

комунікації», зокрема фрагменти, пов'язані з написанням ділових документів, у нашому випадку – біографії. Це стає можливим за рахунок вибору форми лекції-презентації та основного завдання, поставленого перед студентами, – написання сучасної біографії Т.Г.Шевченка, яка базується на фактах, свідченнях сучасників Кобзаря, його творах, листах та ін.

Підсумкова лекція, побудована на матеріалах життя й творчості Лесі Українки, Ліни Костенко, Анни Горенко (Ахматової) та інших великих жінок України, дозволяє проаналізувати не тільки неологізми, що народжуються на наших очах, а й включити в текст презентації всі шари лексики та можливі образні засоби, а також ознайомити студентів з найновішими фразеологізмами, паронімами тощо.

Такий підхід, на нашу думку, і результати, отримані під час проведення подібних лекцій, дадуть змогу збільшити обсяг матеріалу, презентованого в аудиторії, активізувати діяльність студентів, відчинити двері у реальне мовне життя та зробити заняття з української словесності не тільки необхідним, а й бажаним складником сучасної економічної освіти.

Краснопольська Н.Л.,
старший викладач кафедри
української мови і літератури

РЕФЕРУВННЯ НАУКОВОГО ТЕКСТУ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В умовах величезного потоку інформації сучасне суспільство вимагає від фахівців різних галузей володіння не тільки глибокими професійними знаннями, а й ефективними методами оброблення нової інформації та засобами її передавання іншим людям. В основі сучасних методик навчання лежить розвиток максимальної самостійності студентів у навчальній і